

ÂŞIK ÇELEBİ, Seyyid Pir Mehmed b. Ali

(d.926/1520-ö.979/1572)

divan şairi ve yazarı

Asıl adı “Pir Mehmed” olup namı es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi’dir. Doğumuna babası Seyyid Alî’nin düşürdüğü “feyz-i ilâh” tarihine göre 926/1520’de bugün Kosova’da bulunan Prizren yakınlarındaki Vılcıtrın adlı küçük bir köyde dünyaya geldi. Âşık Çelebi’nin, tezkiresinde doğum yerinin Vılcıtrın olduğunu söylemesine rağmen biyografik kaynakların bir kısmında Bursalı olduğu ileri sürülmektedir. Bu iddia, atalarının Bağdat’tan gelerek Bursa’ya yerleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Âşık Çelebi *Meşâ’irü’s-Şu’arâ* adlı şairler tezkiresinde, baba ve anne tarafından cedleri ile kardeşleri hakkında önemli bilgiler vermiştir. Baba tarafından cediti Hz. Alî’ye dayandığı için her zaman seyitliği ile gurur duydu. Büyük dedesi Seyyid Mehmed onun oğlu Seyyid Zeynelâbidîn ve babası Seyyid Alî idi. Seyyid Mehmed nat’ sanatında meşhur olduğu için Seyyid Nattâ’ diye tanınırdı. Emîr Sultan (770/1368-833/1430) Anadolu’ya gelirken Bağdat’a uğrayıp Seyyid Nattâ’ın evinde konakladı. Daha sonra Emîr Sultan ve Seyyid Nattâ’ Bursa’ya geldiler. Devrin padişahı Yıldırım Bâyezîd onların gelişlerinden memnun olup kendi kızını Emîr Sultan’a, veziri İshâk Paşa’nın kızını Seyyid Nattâ’a verip Emîr Sultan’a imaret ve cami, Seyyid Nattâ’a da Ebû İshâkıyye denilen bir zâviye ve mescit yaptırdı. Ayrıca, şeyh, nâzır-ı sâdât ve adı geçen zâviyeye mütevellî olarak görevlendirdi. Fetret devrinde Emîr Sultan, Monlâ Fenârî ve Seyyid Nattâ’ Timurîlere esir düştüler. Bir müddet sonra seyit ve ilim erbabı olmalarının yüzü suyu hürmetine Timur tarafından serbest bırakıldılar. Seyyid Nattâ’ hacca gidip orada evlendi ve nattâ’lık işiyle geçimini sağladı. Sultan Murad tahta geçince Seyyid Nattâ’ın ününü işitip İstanbul’a davet etti. Nattâ’ın Şehzâde Mehmed’in sünnet düğünü için hazırladığı nat’lar ve simâtlar Sultan Murad’ın hoşuna gidince ölene kadar Seyyid Nattâ’ı himaye etti. O zamana kadar Anadolu’da yemekler sinilerle verilirdi. İlk kez şehzadenin sünnet düğününde nat’ ve simâtlarla yemeğin verilmesi dikkat çeken bir yeniliktir.

Seyyid Nattâ’ın ölümünden sonra yerine oğlu Seyyid Zeynelâbidîn nâzır-ı sâdât olmuş, Sultan Mehmed’den ve Sultan Bâyezîd’den ihsânlar görüp Sultan Bâyezîd’in saltanatının ilk yıllarında vefat etmiştir. Oğlu Seyyid Alî (ö.941/1534-35) çeşitli yerlerde kadılık yaptı. Çok iyi Farsça bilen Seyyid Alî özellikle muamma yazmada ve tarih düşürmede ustadır. Ayrıca müfret ve beyitleri vardır.

Âşık Çelebi anne tarafından da meşhur ve nüfuzlu bir sülaleden gelmektedir. Annesi, silsilesi Ebû İshâk Kâzerûnî’ye (352/963-426/1034) çıkan ve II. Bâyezîd devrinde büyük bir nüfuz sahibi olan şair ve âlim II. Bâyezîd’in kazaskerlerinden Müeyyedzâde’nin (860/1456-921/1516) kızıdır. Âşık Çelebi tezkiresinde Müeyyedzâde’yi kullandığı Hâtemî mahlasıyla biyografi sırasına dâhil eder ve onun özellikle ilminin yüceliğini vurgulayarak şiiri hakkında anekdotlarla bilgi verir. Müeyyedzâde’nin devrinde tanınmış büyük bir âlim olduğu bizzat II. Selim tarafından ifade edilmiş, sultan, Müeyyedzâde’nin yaşlılık zamanına eriştiği için üzüntüsünü dile getirme ihtiyacı hissetmiştir (Kılıç 2010: 1498).

Âşık Çelebi’nin kendisinden başka dört erkek kardeşi daha vardır. Bunların içinde Hâkî mahlasıyla şiirler yazan Mehmed Şâh’a, yazar, tezkiresinde yer vermiştir.

Önce annesini ardından on dört yaşlarında babasını kaybeden Âşık Çelebi, yetim olmaktan dolayı çektiği sıkıntıları gerek nesir, gerekse nazım olarak *Dîvân*’ında ve *Meşâirü’s-Şu’arâ*’da getirir.

Âşık Çelebi, 941/1535’te henüz on beş yaşlarında iken Rumeli’den İstanbul’a geldi. Babasını kısa süre önce kaybetmesinin verdiği sıkıntıya rağmen tahsiline başlayan Âşık Çelebi, İstanbul’da devrin ünlü hocalarından ders alarak çok iyi bir eğitim gördü. Tezkiresinde zaman zaman saygıyla zikrettiği veya şiir yazarları müstakil bir biyografi halinde ele aldığı bu hocalardan bazıları şunlardır: Sürûrî Çelebi (?-?), Taşköprizâde (ö. 967/1560-61), Arabzâde

Abdülbâkî Efendi (ö. 970/1563-64), Emir Gîsû Efendi (?-?), Karasılı Hasan Çelebi (?-?), Ebussuûd Efendi (ö. 981/1574), Fenârî Muhyiddîn (ö. 954/1548), Şâh Kasım b. Mahdûmî (ö. 948/1542), Cefâyî (?-?). Bu arada İstanbul'da devrin meşhur şairleri ve belli başlı âlimleri ile de tanıştı. Hiç şüphesiz Müeyyedzâde'nin torunu olması, babasının çevresi ve Fenârî Muhyiddîn Efendi ile yakınlığı bu münasebetlerde yardımcı olmuştur. Ancak, onun girişken ve samimi kişiliği bu tanışmalarda asıl etkindir. Zâtî (875/1471-952/1546), Taşlıcalı Yahyâ, (893/1488?-989/1582?) Hayâlî (?-964/1557), Rahikî (?-?), Kandî (?-962/1554) gibi şairlerle arkadaşlıkları da bu devreye rastlar.

Daha sonra 948/1541'de Bursa'ya geldi ve şair Sa'yî ile birlikte mahkeme kâtipliği yaptı. Ardından Emir Sultan vakıflarına mütevellî tayin edildi. Burada babasının dostu ve kendisine de amca kadar yakın olan Kadrî Çelebi ile görüştüğünü zikreder. 952/1546'da Bursa vakıflarını teftiş eden Muradiye müderrisi Rûşenîzâde'nin raporu üzerine mütevellîlikten azledilince Çelebi'nin Bursa hayatı sona erdi ve İstanbul'a geri döndü. O sırada İstanbul kadısı olan eski hocası Emir Gîsû Efendi'nin himmetiyle İstanbul mahkemesine kâtip tayin edildi. Arkadaşı Sun'î de aynı mahkemede kâtiptir. Âşık Çelebi'nin iyi bir eğitim görmesinde ve devlette görev almasında Emir Efendi'nin büyük rolü oldu. Emir Efendi bu sırada açılan divan kâtipleri reisliği için Âşık Çelebi ve arkadaşı Sun'î'yi teklif etti, ancak iş olmadı. Âşık Çelebi bundan sonra bir ara Ebussuûd Efendi'nin fetva kâtipliğini de yaptı. İstanbul'da bulunduğu sırada 952/1546'da vebaya tutuldu, ancak çabuk iyileşti.

954/1547'de hocası Muhyiddîn Efendi'nin ölümünden evvel tahsilini tamamlamışsa da ölümü sebebiyle icazetname alamadığını öne sürerek Bursalı Emir Hasan gibi şahitlerle davasını ispat etmek zorunda kaldı. Âşık Çelebi'nin çok methettiği Rûmeli kazaskeri Bûstân Efendi bu iddiayı kabul ederek Âşık Çelebi'yi mülâzım kaydetti. Atâyî, Âşık Çelebi'nin Bûstân Efendi'yi çok övmesini bu olaya bağlamaktadır.

Bundan sonra Çelebi'nin kadılık hayatı başladı. İlk olarak 957/1550'de Silivri kadısı oldu ve burada evlendi. Ancak, evliliği uzun sürmedi ve aynı yerde boşandı. Âşık Çelebi Silivri'den sonra dost ve hamilerinin yardımlarıyla Piriştine'ye kadı olarak tayin edildi. Burada pek çok şairle tanıştı. Bazılarının divanlarını gördü ve beğendiği beyitleri kaydederek daha sonra *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'da kullandı. Piriştine'den sonra 964/1556'dan önce Serfice'ye nakledildi ve Garamî (d.?-ö.?)'nin yerine buraya kadı oldu. *Dîvân*'ını da Serfice'deyken tertip etti. Tezkiresini de buradayken tertip etmeyi tasarlamışsa da azledilmesi üzerine bu isteğini gerçekleştiremedi.

Bir süre sonra Narda kadılığına atandı. Narda'da kendisinden önce kadı olan Yenişehirli Musa Kadı ve onunla işbirliği yapan Narda voyvodası Ferruh Kethuda'nın asılsız suçlamalarına maruz kaldı ve çok acı çekti. Âşık Çelebi hakkındaki suçlamalar üzerine görevden azledilerek 970/1562'de merkezi Manavgat olan Alaiye kadılığına tayin edildi. Manavgat'ta da çok kalmayan Çelebi, Kanûnî'nin "halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi" mısraı ile başlayan meşhur gazeline tahmis yazıp bir tazarruname ile padişaha verince, dostlarının da yardımıyla Kanûnî'nin lütfuna mazhar oldu ve Niğbolu kadılığına tayin edildi.

Niğbolu'dan sonra 971/1563-64'te merkezi Rusçuk olan Çernovi kadılığına gönderildi. Çernovi'de yedi yıl kalan Âşık Çelebi, burayı çok sevdi. II. Sultan Selim zamanında yazdığı meşhur *Tuna* redifli kasidesinde bu sevgiyi dile getirir. Ancak, düşmanları Çernovi'de de onun peşini bırakmazlar. 973/1565 yılı sonlarında Alî Pürtek Reis'in maiyetindeki filo, hükümdar gemisi de beraber olmak üzere Rusçuk önünden geçerken Âşık Çelebi'ye karşılaması teklif edilmişse de o "birkaç tahtayı tazimden padişahımıza ne şeref ait" olur diyerek karşılamaya gitmemiştir. Fakat kaptanın durumu mübalağalı bir şekilde divana arz etmesi üzerine Çelebi'nin bu görevine de son verildi.

Âşık Çelebi azledilince II. Selim'e bir *lamiyye* gazelle görev talep etti ve karşılığında yüz elli akça ile Kıratova kadılığını elde etti. Ancak 976/1568-69'da Kıratova kadılığından da azledildi.

Bu sıralarda çoktandır üzerinde çalıştığı ancak, şair ve yazar Latîfî'ye kızıp bir kenara attığı *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'yı bitirdi ve mukaddimesini II. Selim adına tanzim ederek o zamana kadar çektiği sıkıntıları dile getirdi. *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'nın mukaddimesinde yer alan bir mesnevisinde

padişahın devrin tanınmış şairleri ve kendisinin arkadaşları olan Kâmî, Fevrî, Bâkî ve Nevâlî'ye gösterdiği lütuşardan bahsederek, artık başına türlü felaketler getiren kadılıklarda dolaşmaktan usandığını, padişahın kapısında en küçük bir hizmete razı olduğunu belirtti ve nakibüleşraflık vazifesine tayinini istedi. Bu sırada Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa namına Arapça bir *Şakayık Zeyli* takdim edince kendisine kayd-ı hayat şartıyla Üsküp kadılığı verildi.

Âşık Çelebi, Üsküp'te yakalandığı zatülcenp hastalığından kurtulamayarak 979/1572 Şabanı sonlarında vefat etti. Üsküp'teki mezarına daha sonra türbe yaptırıldı. Lokman Baba Tekkesi müritlerinden Hacı Galib Bey tarafından yeniden yaptırılan türbe sekiz köşe kaide üstüne, sağır kasnaklı, üstü kubbeli, üç pencerele iken 1963 yılında Üsküp'te meydana gelen depremde yıkıldı. Bursalı şair Cinânî'nin ölümüne söylediği "Âşık sefer eyledi cihandan" (979) tarihinin bulunduğu mezar taşı da bu deprem sırasında yok oldu. Günümüzde birkaç mezar taşının bulunduğu bu alan halk arasında *Gazi Baba* veya *Kadı Baba Türbesi* olarak anılmaktadır. Türbenin bulunduğu semt *Gazi Baba Belediyesi* adını almıştır ve Üsküp'ün en büyük belediyesidir.

Âşık Çelebi'nin fizikî yapısı hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamaktadır. Yalnız, büyük babası gibi lüknet (kekeme) olduğunu tezkiresinde kendisi söylemektedir. Bütün kaynaklar onun cömert, açık sözlü, rint tabiatlı, güzellere ve şaraba düşkün, neşeli bir yaratılışa sahip olduğu konusunda hemfikirdir. Aldığı mahlas da bunu açıkça göstermektedir. *Dîvân*'ında yer alan şiirlerine bakıldığında, kaynakların verdiği hükümlerin doğru olduğu görülür. Bilhassa, gazellerinde şahsiyetinin hususiyetleri açıkça görülmektedir. Hayatının büyük bir kısmı çeşitli kadılıklarda geçmesine rağmen Âşık Çelebi'nin bu mesleği sevmemesi, rint, kurallardan sıkılan, ser-âzât yapısıyla alakalı olsa gerektir. Kadılıktan hiç memnun olmadığını ve çok sıkıntı çektiğini şiirinde ve tezkiresinde belirtmiştir.

1. Meşâ'irü'-Şu'arâ: *Meşâ'irü'-ş-Şu'arâ* adlı şairler tezkiresi 976/1568 tarihinde tamamlanıp devrin sultanı II. Selim'e sunuldu. Tezkire, bir mukaddime ve şair biyografileri olmak üzere iki kısımdan meydana gelmektedir. Eserin diğer şair tezkirelerine oranla oldukça hacimli olan mukaddimesinde şiire dair verilen ayrıntılı ve orijinal bilgileri türün diğer örneklerinde bulmak mümkün değildir. Girişte, sözden hareketle şiirin manası, iç ve dış unsurları, Araplarda ve Osmanlı'daki tarihî gelişimi başka kaynaklardan alınan bilgilerle, Arapça, Farsça şiirlerle, ayet, hadis ve kelimelerle desteklenerek anlatılır. Ortalama 35 varaklık bu uzun mukaddimedede, sözden hareketle şiir kavramı üzerinde durulur. Şiirin teşekkülü ve tarihçesi ayrıntılarına inilerek incelenir. Şiirin tarihini Hazret-i Âdem'den başlatan Âşık Çelebi, şiirin manasını, kısımlarını, Aristo'nun şiir görüşünü, İslamiyet'te şiirin fonksiyonunu, Araplarda şiirin tarihi seyrini anlattıktan sonra devrine kadar tahta geçen on iki Osmanlı sultanından, bunların şiire olan ilgilerinden ve şair olanlarından bahseder. Bu arada da Osmanlı'da şiirin tarihî gelişimini özetler. Daha sonra, şair saymadığı kişileri tezkiresine almadığından, eserine *Meşâ'irü'-ş-Şu'arâ* adını vermesine rağmen aslında muhtevası itibariyle *Tevârih-i Şu'arâ* denilmesi gerektiğinden bahsederek giriş kısmını bitirir. Bütün bunları anlatırken zaman zaman yararlandığı kaynaklardan, kendi eserinden önce yazılan tezkirelerden, tezkiresinin yazılma macerasından ve hayatından söz eder. Bu arada birkaç şiirini de zikreder. Mukaddime bu şekliyle özellikle şiir ve şiir tarihiyle uğraşanlar için büyük önem arz etmektedir. Önsözden hareketle, müellifin bu bilgilerini toplarken çok sayıda yazılı ve sözlü kaynaktan yararlandığı söylenebilir.

Tezkirenin metin kısmında I. Murad'dan itibaren eserin bitirildiği 976/1568 yılına kadar yaşayan 426 şair ele alınmış, özellikle müellifin dostu olan şairler samimi ve esprili bir dille, teferruatlı olarak tanıtılmıştır. Şair sayısı açısından Türk edebiyatında kaleme alınmış altıncı büyük şair tezkiresidir. Tezkire yazarlarının bir kısmı ele aldıkları şairi bizzat incelemişler, şairin sanatı hakkında kendi yorumlarını yapabilmişlerdir. Büyük bir kısmı da kendisinden öncekileri taklit etmiştir. Âşık Çelebi ilk kategoriye giren nadir tezkire yazarlarından. Eserde kısa biyografilerde verilen bilgiler diğer tezkirelerden pek farklı değildir. Onun eserinin önemli tarafı bizzat şairinden öğrendiği veya yakınlarından duyduğu doğru ve geniş bilgiyi vermesi, bir psikolog gibi şairleri ve olayları tahlil etmesidir. Bu yönüyle eser bir edebiyat tarihinden çok hikâye, hatta roman havası taşımakta ve türünün tek örneğini teşkil etmektedir. Âşık Çelebi şairlerin sanat güçlerini değerlendirirken tarafsız olmaya çalışmakla birlikte zaman zaman bu

değerlendirmeye kendi düşüncesini ve yorumunu da kattığı görülür. Eserde, insan tasvirlerinin yanı sıra birçok çalışmaya malzeme olabilecek, tarihçileri, sanat tarihçilerini hatta coğrafyacılara ilgilendiren İstanbul'un semtleri ve Rumeli şehirlerine dair tabiat ve mekân tasvirleri de mevcuttur. Tezkirenin eleştirilen yanı "ebced"e göre tertip edilmesidir. Bu tasnif tarzı eserin rahatça kullanılmasını engellemektedir. Eserin ebcede göre düzenlenmesinin sebebi, yazarın deyişle Latîfi'nin "yaran lokmasına tama edip", Âşık Çelebi'nin fikri olan alfabetik sistemi Çelebi'den önce tezkiresinde kullanmasıdır. Âşık Çelebi, Latîfi'den farklı olma adına eserinde kullanılması zor olan ebced sistemini tercih etmiştir. Müellifin, biyografilerde uzunluk-kısalık açısından bir oran fikrinin olmaması, bazı meşhur şairleri eserine almayı unutmaması da eleştirilecek noktalardandır.

Âşık Çelebi, üslûp sahibi bir yazardır. Kendisinden önceki yazarların eserlerini iyi özümsemiş, kendi bilgi ve yeteneğini bu birikimle ustaca harmanlayarak kendine has bir üslûp ortaya koymuştur. Çelebi, kültürlü ve sanatçı bir sülaleden geliyordu ve iyi bir eğitim görmüştü. Coşkulu, samimi, cana yakın bir tabiatı vardı. Tek dezavantajı lüknet olmasıydı. İşte o, akıcı bir şekilde konuşarak ifade edemediği duygularını ve düşüncelerini kalemi vasıtasıyla çevresine aktarmıştır. Bunu yaparken de Osmanlı Türkçesi yanında Arapça ve Farsça'ya hâkim olmasının avantajını da iyi kullanmıştır. Tezkiresinde Türkçe atasözü ve deyimler yanında Arapça, Farsça kelâm-ı kibar, atasözü, deyim ve halk tabirlerini de başarılı bir şekilde anlatıma sokmuştur. Yazarın üslûbu asıl mukaddimede ve dostları olan şairleri anlatırken ortaya çıkar. Buralarda dil, su misali akar gider. Okuyucu, edebiyat tarihinden çok hikâye ya da roman okuyormuş hissine kapılır. Mekân, vaka, eşya özellikle de kişi tasvirleri öylesine candan ve samimidir ki o yerler, olaylar veya portreler gözünüzün önünde canlanır. Onun nesrinde hâkim olan unsur samimiyettir; içinden geldiği gibi yazar. Âşık Çelebi'nin tezkiresinde kullandığı dil, oturmuş bir kültür dilidir. Kendine göre estetiği ve tadı vardır. Âşık Çelebi'nin dilinin en önemli özelliği gerek sanatlı ifadelerde gerekse sade söyleyişlerde hatta Türkçe kelimelerde seciyi başarıyla kullanmasıdır.

Daha önce bu sahada yazılmış olan tezkireler, tezkireler dışında kalan mecmua, risale ve çeşitli meslek erbabını inceleyen biyografi çalışmaları, şairlerle ilgili olarak nakledilen rivayetler, şairlerin kendi eserleri, şairlerin bizzat kendileri *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'nın kaynaklarıdır.

Tezkirenin on üçü yurt dışında olmak üzere 33 nüshası bilinmektedir. Müsvedde olan ve çok eksik, karmaşık durumda bulunan nüsha Topkapı Sarayı Ktp. Yeniler Nu. 60'ta kayıtlıdır. Müsveddeden sonra bilinen en eski nüsha 23 rebi'ü'l-evvel 975/1567 tarihli Selimağa Ktp. Hüdayî Efendi Nu.1157'de kayıtlıdır. British Museum'da 6434 numaralı nüshanın Meredith Owens tarafından 1971'de tıpkıbasımı yapılmıştır. Fatih Millet Ktp. Nu.772'de bulunan nüsha ise içinde barındırdığı 87 minyatür açısından çok değerlidir.

Meşâ'irü's-Şu'arâ, Filiz Kılıç tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışmada tenkitli metin, yazarın hayatı, edebî kişiliği verilmiş; tezkire şekil, üslup ve muhteva açılarından incelenmiştir. Eser daha sonra bazı ilavelerle basılmıştır.

2. *Dîvân*: Âşık Çelebi'nin şiirlerinin büyük bir kısmını topladığı *Dîvân*'ının bugün için bilinen tek nüshası Millet Ktp., Alî Emirî Manzum Eserler Kısmı Nu. 263'te bulunmaktadır. *Dîvân*da 14 kaside, 117 gazel ve musammatlar mevcuttur. *Dîvân*'ın ikinci ve yirmi altıncı varaklarından sonra yaprak kopması sebebiyle üç şiir eksiktir. Tamamı 55 varak olan *Dîvân*'ın 49a, 50a-b, 51b, 53a, 54a-b ve 55b'inci varaklarda mektup örnekleri vardır. Âşık Çelebi *Dîvân*'ını 964/1556'dan önce Serfice'de kadı olarak bulunduğu sırada tertip etmiştir.

Dîvân Filiz Hançerlioğlu (Kılıç) tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış, daha sonra eser e-kitap olarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca yayınlanmıştır.

3. *Ravzatü's-Şühedâ*: Âşık Çelebi, Hüseyin Vâ'iz'in bu meşhur eserini bazı ilavelerle Farsça'dan tercüme etmiştir. Konusu, Hazret-i Hüseyin'in Kербela'da şehit edilmesi hadisesidir. Latîfi, tezkiresinde bu eserden söz ettiğine göre eser, 953/1546-47'den önce yazılmıştır. Eserin bir nüshası E.Bloch, Catal. Mss.de la Bibl. Nat.,anc. fon. turc, Nu.107'de bulunmaktadır.

4. *Şakâyîku'n-Nu'maniye*: Taşköprüzâde'nin aynı addaki eserinin tercümesidir. Âşık Çelebi tercümeyi hocası Taşköprüzâde'ye takdim ettiği zaman, Taşköprüzâde üslûbunun sadeliğinden ve tercümeye muhtaç olmadığından kinaye olarak “Mevlânâ Âşık biz bunu Türkî yazmışduk tercümede bîhûde zahmet ihtiyâr itmişsüz” diye latife etmiştir.
5. *Tercüme-i Tibre'l-Mesbûk fî Nasîhati'l-Mülûk*: Gazalî'nin Sultan Sencer'in emri üzerine huzurunda geçen konuşmaları Farsça olarak yazdığı kitabın Arapça tercümesinden Türkçe'ye aktarılmış biçimidir. Eserin bir nüshası Nuruosmaniye Ktp. Nu. 3741'de bulunmaktadır.
6. *Şerh-i Hadis-i Erba'in*: Atâyî, Âşık Çelebi'nin bu ad altında iki eseri olduğunu ve birisinin Kemal Paşazâde'nin Arapça derleme ve şerhinin tercümesi birinin de kendisinin derlemesi olduğunu zikretmektedir. Bursalı Tâhir'e göre de bunlardan biri matbudur. Tercüme-i şerh-i Hadis-i Erba'in'in bir nüshası Millî Ktp., Mikro Film Arşivi, A 1893'te kayıtlıdır.
7. *Tercüme-i Ravzatü'l-Ahyâr*: Hatib Kasım'ın Arapça eserinin tercümesi olup II. Selim'e takdim etmiştir.
8. *Tercüme-i Miracü'l-Ayâle vü Minhacü'l-Adâle*: Âşık Çelebi, İbni Teymiye'nin meşhur eserini II. Selim adına tercüme etmiştir. Kâtip Çelebi, Âşık Çelebi'nin harp ve beytûmal meselelerine ait bazı ilaveler yaptığını söylemektedir. Bursalı Tâhir de kırk bab'a ayrılmış olan bu tercümenin Âşir Efendi ve Manastır kütüphanelerinde birer nüshası olduğunu bildirmektedir.
9. *Sigetvarnâme*: Kanûnî'nin Sigetvar seferine ait manzum bir mesnevidir. Henüz ele geçmemiştir.
10. *Mecmu'a-i Sükûk*: Âşık Çelebi'nin mahkeme kâtipliği ve kadılıklarda kaleme aldığı edebî kıymeti olan ilamlardır.
11. *Zeyl-i Şakâyîk*: Âşık Çelebi Arapça olarak Şakâyîk'a yazdığı bu zeyli Sokullu Mehmed Paşa'ya takdim etmiştir.
12. *Şehrengîz-i Bursa*: Bugün için elde bulunmayan bu eseri Âşık Çelebi 947/1541'de yazmıştır. Eser, Bursa güzellerini anlatan manzum bir risaledir.
- Âşık Çelebi'nin bu eserleri dışında, şiir mecmualarında birçok şiiri ve bir münşaat teşkil edecek kadar nesir tarzında yazılmış eseri olduğu Fuat Köprülü tarafından ifade edilmektedir. Ancak, Pervane Bey Mecmuası'nda bulunan on kadar şiir dışında Ankara Millî Kütüphane ve İstanbul kütüphanelerindeki mecmualarda yapılan araştırmalarda Âşık Çelebi'nin şiirine rastlanmamıştır.
- Âşık Çelebi hem anne hem baba tarafından âlim ve sanatçı bir aileden gelir. Küçük yaşlardan itibaren kıymetli hocalardan ders aldığı için kuvvetli bir edebî kültüre ve sağlam bir medrese bilgisine sahiptir. Nesir ve nazım tarzında başarılı olması, Arapça ve Farsçadan tercüme yapması, Arapça *Şakâyîk Zeyli* yazması bu bilgisinin ve yeteneğinin kanıtlarıdır. Nesirini güzel bulduğunu ifade eden Âşık Çelebi, 16. yüzyılda nesir yazarlığında yeni bir soluk olarak ortaya çıkar. Nesirde seciyi başarılı bir şekilde kullanması, cümlelerinin uzun olmasına rağmen Türkçe kurallara uygun, sağlam, düzenli bir yapıda olması, devrin sosyal hayatını, kişilerin fizikî ve psikolojik tahlillerini başarıyla yapabilmesi, ayrıntılara özen göstermesi vb. açılardan nesrimizde bir çığır açmıştır. O, kelimelerin birden fazla anlamlarıyla ve çağrışımlarıyla bir söz cambazı ustalığıyla oynamıştır. Ancak bu vadede onun kadar ustaca kalem oynatmak hem yetenek, hem de bilgi işi olduğundan kendisini takip edebilen ve onun kadar başarılı bir eser ortaya koyabilen biri çıkmamıştır.
- Âşık Çelebi, edebiyatımızda nesir yazarlığıyla tanınmış olsa da şair olarak da incelenmeye değer bir şahsiyettir. *Dîvân*'ı dışında tezkiresinde ve tespit edebildiğimiz kadarıyla Pervane Bey mecmuasında şiirleri bulunmaktadır. Türk edebiyatının önemli şairlerinden Hayâlî Bey, Âşık Çelebi'nin yakın dostudur. Hayâlî, yazdığı şiirleri Âşık Çelebi'ye gösterip fikrini almadan edemez. Bazen Âşık'ın dediği şekilde beytini bile değiştirir (Kılıç 2010: 1549-1550). Bu durum da Çelebi'nin aynı zamanda eleştirmen bir yanı olduğunu gösterir. Zaten şairler tezkiresinde de bu özelliğini şairler konusunda yaptığı yorumlarda ortaya koymuştur.

16. yüzyıl Türk şiirinde yerli nitelikler göze çarpar. Bu nitelikler bilhassa Rumeli şairlerinde görülür. Divanlardaki şiirlerin konuları genellikle din, tasavvuf, hikmet, övgü, rintlik, tabiat vb'dir. Bu konular işlenirken yapılan benzetmelerde kullanılan mecazlarda çevrenin ve yerli unsurların şiire çokça girdiği görülür. Gelenek ve göreneklerle ilgili benzetmeler, deyimlerin mecazlı anlamlarından yararlanılarak yapılan sanatlar, çevre ile ilgili somut tasvirler ve benzetmeler gibi. Bir Rumeli şairi olan Âşık Çelebi'de de bu özelliklere rastlanır. Onun şiirleri, nesrinin aksine oldukça sade bir dil ve çok yalın bir üslûpla yazılmıştır. Deyimlere, atasözlerine, devrin âdetlerine özellikle gazellerinde çok yer verir. Çelebi hep aşktan ve devrandan ıstırap çekmiştir. Kadılıktan hiç memnun olmamış, seyitliğine yeterince değer verilmemesinden yakınmıştır. *Dîvân*'ında yer alan 14 kasidenin hemen hepsinde bu memnuniyetsizliğini dile getirmiştir. Kasidelerinin biri na't özelliği taşımaktadır. 117 gazelinin asıl konusunu aşk ve güzeller teşkil etmektedir. Ayrıca Serfice ve Narda'yı anlattığı tabiat tasvirlerine yer veren gazelleri ve Tuna nehrini kişileştirerek anlattığı kasidesi de orijinaldir. Tuna kasidesi divan şiiri vadisinde Tuna nehri üzerine yazılmış tek şiirdir. Şiirlerinde aşkı ifade ederken samimiliği ve sadeliği dikkat çekicidir. Bazen mısralarında halk koşmalarında ve dörtlüklerde görülen bir sadelik vardır. Onun aşkı genellikle cismanîdir. Ancak bazı beyitlerinde tasavvuf ehli bir insanın söyleyişine de rastlanır. Âşık Çelebi'nin *Dîvân*'ında kaside ve gazellerine göre küçük bir yer tutan musammatlarında da gazel ve kasidelerdeki üslûp ve muhteva hususiyetleri görülür. Murabbarı bestelenmeye müsait bir yalınlıktadır.

Kaynakça

- Canım, Rıdvan (hızl.) (2000). *Latîfi, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzemâ (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay.
- Deliorman, Altan (1975). *Yugoslavya'da Müslüman Türk'e Büyük Darbe*. İstanbul: Boğaziçi Yay.
- Ergun, Saadeddin Nüzhet (1960?). *Türk Şâirleri*. C. 1.
- Haçerlioğlu, Filiz (1988). *Âşık Çelebi Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- İsen, Mustafa (hızl.) (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.
- İsen Mustafa, F. Kılıç, İ. H. Aksoyak, A. Sungurhan, M. Durmuş (2011). *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yay.
- Kılıç, Filiz (hızl.) (1994). *Meşâ'irü's-Şu'arâ, İnceleme-Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi..
- Kılıç, Filiz (hızl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay.
- Kılıç, Filiz. (hızl.) "Âşık Çelebi" <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-213614/h/asikcelebidivanifilizkilic.pdf> [erişim tarihi: 03.03.2013]. Köprülü,
- Fuad (1965). "Âşık Çelebi". *İslâm Ansiklopedisi*. C. 1. İstanbul: MEB. Mehmed Süreyyâ (1311). *Sicill-i Osmanî*. İstanbul.
- Owens, Meredith (1971). *Meşâirü's-Şu'arâ or Tezkire of Âşık Çelebi*. London.
- Solmaz, Süleyman (2005). *Ahdî ve Gülşen-i Şuarâsı*. Ankara: AKM Yay.
- Sungurhan Eydurhan, Aysun (hızl.) (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: Kültür Bakanlığı e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219121/h/girishc.pdf> (03.03.2013)
- Sungurhan Eydurhan, Aysun (hızl.) (2008). *Beyânî, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: Kültür Bakanlığı e-kitap: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-215416/h/giris.pdf> (03.03.2013)
- Şemseddin Sâmî (1311). *Kâmûsü'l-A'lâm*. İstanbul.
- Tatçı, Mustafa (hızl.) (2009). Bursalı Mehmed Tâhir, Osmanlı Müellifleri. Ankara: Bizim Büro Yay.

Anahtar Kelimeler

Âşık Çelebi, divan şiiri, divan nesri, tezkire, Anadolu/Osmanlı sahası, 16. Yüzyıl, d.926/1520, Prizren/Vilçitrin, ö.979/1572, Üsküp, kadı, Meşâ'irü'ş-şu'arâ, Dîvân-ı Âşık Çelebi, Ravzatü'ş-Şühedâ, Şakâyıku'n-Nu'maniye, Tercüme-i Tıbre'l-Mesbûk fî Nasîhati'l-Mülûk, Sigetvarnâme, Mecmu'a-i Sükûk, Zeyl-i Şakâyık, Şehrengiz-i Bursa.

Key Words

Âşık Çelebi, divan poetry, divan prose, tezkire, Anadolu/Ottoman area, 16th century, b. 926/1520, Prizren/Vilçitrin, d. 979/1572, Üsküp, kadı, Meşâ'irü'ş-şu'arâ Dîvân-ı Âşık Çelebi, Ravzatü'ş-Şühedâ, Şakâyıku'n-Nu'maniye, Tercüme-i Tıbre'l-Mesbûk fî Nasîhati'l-Mülûk, Sigetvarnâme, Mecmu'a-i Sükûk, Zeyl-i Şakâyık, Şehrengiz-i Bursa.

Ключевые слова

Ашык Челеби, диванная поэзия, диванная проза, теzkире, территория Анатолии/Османского государства, 16-век, р.926/1520, Призрень/Вылкытрин, с. 979/1572, Скопье, кади, Меша'ирю'ш-Шу'ара, Диван-и Ашык Челеби, Равзатю'ш-Шюхеда, Шакайыку'н-Нумание, Терджуме-и Тибрел-Месбукфи Насихати'л-Мюльк, Сигетварнаме, Межму'а-и Сюкук, Зейл-и Шакайык, Шехренгиз-и Бурса.

Prof. Dr. Filiz KILIÇ

Madde yazım tarihi: =1 Mart 2013

Güncelleme Tarihi:

Eserlerinden Örnekler

Meşâirü'ş-Şu'arâ'dan

Me'âli: Babası kâzî-ı Yarhisârîdür, anası cânibi Fenârîdür. Merhûm-ı merkûm keyyis ü küsec, sözi şîrîn ü yüzi gülec, nârîn-heykel ü nahîf-mizâc, zarîf-tab' u mizâc-imtizâc, berrâş u 'ayyâş, kallâş u evbâş, latîfe-cûy u bezle-gûy, esnâf-ı eş'ârda letâ'ife kâbil ve hezle mâ'il, hande-rû vü küşâde-şemâ'il. Mevâlî-i 'asrdan mülâzım oldukdan soñra niçe zemân Tâcî-zâde ve Zîrek-zâde'ye medrese için mülâzemet idüp âhir müyesser olmadukda Ahmed Paşa'nuñ, Mısra':

Hükm-i sultândur siyâset aglama cellâddan

gazelinüñ âhir mısra'ların tazmin idüp bir gazel dimişdür.

(...)

Merhûmuñ pisi mersiyesi ve sâ'ir hezliyyâtı meşhûr ve mecmû'alarda mestûrdur. Ekser-i evkâtı ol makûle hezliyyâta gider imiş. Ol sebebden ashâb-ı devlet anda ser ü sâ mân ve sekine vü itmi'nân fehm itmeyüp ekseri sâhib-i keder imiş. Âhir merkûm kazâyâ rızâ virür görürler Mihaliç ve Kepsud ve Fart kazâsın cem' idüp aña virürler. Ol vakt dimişdür ki Beyt:

Kâzî-ı Mihaliç u Kepsud u Fart

Elüñ oğlanın osurdur part part

(...)

Sofya'ya ve Filibe'ye kâzî olup Gelibolı'da kâzî iken sene isnâ ve erbâ'în ve tis'ami'ede müteveffâ olmuşdur. Mezarı anda meşhûrdur ve türbe ile ma'mûrdur ve mu'tekid ü mazûrdur. Târîh-i vefâtı budur. Târîh:

Me'âlî çünki 'azm itdi kapuña
Hudâyâ rahmetüñle eyle tekrîm

Habîbüñ hürmet için yâ İlâhî
Müyesser kıl aña cennetde tesnîm

Vefâtına melekler didi târîh
Me'âlî Hakk'a kıldı cânı teslîm

Eş'ârı hoş-âyende vü küşâyendedür.

(...)

Merhûm Mihaliç kâzîsı iken bir latîfesi vâkı' olmuşdur, eger sıdk u eger kizb halk içinde şâyi' olmuşdur. Binâ'en-'alâ zâlik îrâd olındı. Hikâyet: Efendi sa'âdet ile Mihaliç'da kâzî ve hüküm ü fermânına halk-ı vilâyet râzî iken şehirde bir kuloglu efendisi ve dil-firîblikde şehir oganlarınıñ çak öğündüsü bir şüh-çeşm ü hoş-nümâ dil-rübâyâ 'ışk-bâzlık u mahabbet-perdâzlık ider. Dil-ber çeşm-i pür-âşûbî gibi fettân ve zülfi gibi çok başlı âfet-i devrânmiş. 'Ayyârlıkda 'Amr'ın başından külâhın çalar ve gerdenkeşân-ı 'ayyârûñ gözinden sürmesin siler güzel imiş. Kâzî-ı miskîn cevâmi'de ve mecâmi'de dil-bere gözin süzüp göğsin döğüp vâlihlendükçe dil-ber dürlü dürlü şiveler ü işveler ü kirışmeler idüp gâh hışm ile gamzeler gâh tebessüm ile şekerhandeler idüp kâzî-ı derdmendi lutf-ı nevâziş ile şermende ider. Dermend kâzî hırmen-i sabr u karârı ber-bâd ve hâne-i tahammüli yirinden yıkıp kasr-ı üstüvâr-ı 'ışkı âbâd ider. Avuçdaki yil gibi elden ele varur. Kâr cânâ ve kârd üstühâna irdügin görür. Gâh tûmâr-ı şi'r ile ve gâh nâme-i nesr ile şem'-i kâfûrî gibi ol âteş-i ruhsâra hâlin yanar ve gâh peygâm u i'lâm ile derd-i nihânın izhâr eyler. Ol 'ayyâr u tarrâr dahı gâh yüzine nazar-ı şefkat ile bakar ve gâh köse sakalına güler. Âhir kâzî Efendi kurı temâşâyâ kanâ'at itmeyüp vuslat u sohbet ârzü eyler belki ümmîd-i bûs u kenâr u pehlû eyler. Dil-ber haber gönderüp Efendi hazretlerinüñ emr-i şerîşerine inkıyâd nice vech ile bize vâcibdür. Bir budur ki şehrumize hâkimdür ve kendü 'âlimdür. İkinci budur ki ehl-i ma'rifet ü Fûrs-dân sâhib-i kemâl ü ehl-i 'irfândur. Kendüleri merdüm-zâde ve tab'ları zarîf ve hâtırları şâtır u küşâdedür. Kâşkî cemî' rûzgârumuz hıdmetlerinde ve ser-mâye-i 'ömrümüz sohbetlerinde sarf olunup hırmen-i kemâllerinüñ hûşe-çîni ve süfre-i fadl ü ifdâllerinüñ rîze-güzîni olup nakd-i hüsnümüz yirine harc olaydı ve metâ'-ı 'ışkumuz revâc bulaydı. Ammâ şehrumüz halkı rûstâyî ve sâde-rûları hercâ'idür. 'Ayb-bîñler ü ta'n-âyînlerdür. Âşkârâ musâhabet idersek gâh na'le gâh mîha kakarlar, gice kâzî evine varur diyü sebû gibi kulplar takarlar. Bizüm hod ne 'ırz u nâmûsumuz ola. Garaz anlaruñ 'ırzın himâyetdür ammâ sâde sultânî tenhâca sohbet buyururlarsa hıdmetinde dâmen-der-miyân bezmlerinde câmumuz rûşen idüp yanup yakılmasa şem' gibi hâzır-baş ve micmer gibi âteş-der-cânuz diyü haber gönderdi. Kâzî Efendi Şâvur'dan bu haber-i rûh-efzâ ve peyâm-ı dil-küşâyı ki işitdi geh şevkından 'aklı gitdi geh hayretinden ensesi anıttı. Bir zemândan ki bir mikdâr cânı yirine oturdu ıztırâbından gâh kalkdı gâh turdı. Ferahından aglayup evvelâ hakka'l-kudûm Şâvur Beşîr'üñ ayagina göz görmedük dürler döküp kulaklar işitmedük gevherler nisâr itdi. Beyt li-muharririhi.

Zer ister iseñ cânuma minnet yüzüm üzre

La'l u dür ü mercân ise iki gözüm üzre

Garaz mücerred anlaruñla şeref-i telâkdur ve biz dahı tarafeynüñ nâmûsın sakınmak üzerümüze lâzımdur ki bizüm tâ'ife şâhid-bâzlık töhmetiyle şöhre-i âfâkdur. Murâd tenhâca ol

şem'-i hüsn ile âteş-i 'ışkdan yanısmak ve lu'bet-bâz-ı ecel beydak-ı mevt sürüp rûha şâh mât dimedin fi'l-cümle bir nat'da oturup şatranc-ı mahabbet konuşmakdur. Onlar bizümle olıcak cihânı n'eyleyelüm belki cânân olmayıcak cânı n'eyleyelüm. Anlarla ben tag üsti bâg ve pertev-i hüsnleri ile her seng-rîze bir şebçerâğdur. Hemân tîz viren tîz murâdına irmiş, öñ sunanı gözi açıklar uçmakda gördük diyü haber virmiş. Ümmîddür ki ümmîd-i visâl 'ahd-i muhâl olmaya ve biz intizâr ile helâk olup anlara vebâl olmaya didi. Dil-ber dahı biz 'ahdümize tururuz ve vefâ vü sadâkatden dem ururuz. Şehrde sohbet 'asîrdür ammâ şehr civârında çiftlik-şekl bir vîrânemüz vardur gerçi ne binâsı dil-küşâ ve ne hevâsı dil-pezîrdür ammâ dil-i 'âşık gibi çeşm-i a'dâdan sad merhale dürdür ve kûy-ı vefâ gibi seng-i ta'n-ı âşnâ vü bigâneden mehcürdür. Yanlarında câ'iz olursa fülân gün, Beyt:

Sefer olur mübârek çün seherde

Bulinsunlar seher vakti seferde

Dervâze-i şehrden taşra fûlan kûçeye tenhâca buyursunlar, kulların sâyeveş rikâblarında hâzır görsünler didi. Efendi ber-ser ü çeşm diyüp ol gice şevkından uyumadı, sabâhı diri tutup encüm gibi şevkden gözin yummadı. Meh-tâbı görüp seher sanup abdest aldı gördi ki sabâh degül. Abdest yufa gitmesün diye teheccüd namâzın kıldı. Hayretinden iki rek'at namâz kılınca üç dört kerre yañıldı, hurûs giç ödüğüçün bogazlayıcak oldu ve mü'ezzin vakt bilmez diyü yirin alacak oldu. Üç dört kerre at eyerleñ didi eyerlediler ve sâyis-hâne semerlediler. Efendi sâyishâne vü rikâbdâr refîk ü hıdmetkâr gerekmez. Korkulu düş gördüm, at arkası mübârekdür dirlir; sâyis-i mübârek at eyerlesün, tenhâca etrâf-ı şehri tavâf iderem yine 'ale'l-fevr gelür giderem didi. Her çend yalnız binmek 'ırza muhilldür dost u düşmen içinde hod görünürsüz münâsib degüldür didiler, olmadı. Zarîf 'imâme ve nazîf câme giyüp berşin iftâr itdi ve kendin ata süvâr itdi. fievkından dül-bendin göge atdı, atın gâh kalkıtdı gâh sıçratdı. Menzil-i ma'hûda gelüp dil-beri hâzır ve şûh u şâtır gördi. Leb-i hande-zenân ve kirişme-i cân-sitânla Efendi'yi selâmladı. Efendi dahı kelâm-ı 'ışk-engîz ve peyâm-ı şevk-âmîzle dil-beri i'zâz u ikrâmladı. Harf-zenân ve tebessüm-künân gitdiler. Cevân 'işve vü şîve ile kâzînuñ varlığını aldı, kâzî at üstinde kâleb-i bî-cân kaldı. Tarafeynden şikâyet-i hicrân u firkat ve vasl u vefâ ile istimâlet oldu. Nâ-gâh karşudan bir iki hâne görindi. Her biri dil-i hasûddan tîre vü teng ve kef-i bahîlden hîre vü bî-dîreng; sakfı himmet-i dundan pest, sûtünü azlâ'-ı 'uşşâkdan şikest, üzerlerine duhân çökmüş gûyâ ki tag başıdur tuman çökmüş. Meger kûy cüzâmân ve menzil-i her bî-ser ü sâmân imiş. Aña karîb olduklarında dil-ber söze gelüp efendi hazretleri bu kûyuñ hevâsı vahîm ve suyu 'ayn-ı mâ'-i hamîmdür. Esâsı mukassî ve hevâsı katı' ıssıdur. Ammâ bir 'aceb hâssası vardur ki hevâsı vahîm iken mukavvi ve âbı hamîm iken müşehhîdür. Siz yab yab buyurun ben evvelce varayum bir anbâr öncügezin tahliye ideyüm. Mümkin oldukça nat' u firâşe tehyi'e ideyüm didi ve yortdı. Gelüp cüzâmların imâmıların ve içlerinden be-nâmların cem' idüp, Nazm:

Müjde olsun ki günüñüz togdı

Topuñuz gün gibi göge agdı

Beni sanmañ ki kurı yumuş oglanıyam, hükm-i şâhî ile gelmiş hâdim-i hakanıyam. Hâliyâ pâdşâh-ı heft-iklîm Sultân Selîm musâhiblerinden birisi takdîr-i İlâhî ile rencüñüze mübtelâ

oldı, 'ilâcı sebeb-i 'acz-i etibbâ oldu. Baña koşup bunda gönderdiler ammâ kendünüñ âgâhı yokdur ve bu vaz'dan dil-hâhı yokdur. Yetmiş iki dereden su getürdüm, biñ hîle ile kûyuñuza yetürdüm. Şöyle ki yanın bekleyesiz ve gönlin egleyesiz. Bunda karâr ide ve sohbetüñüz ihtiyâr ide. Kendünüñ mâlı vâfir, niçe evkâf tertîbine kâdirdür. İnşâ'allâh bunda niçe hayrlar vakf itse gerekdür, açlarıñuz ve muhtâclarıñuza neler sarf itse gerekdür. Pâdşâh dahı işidüp size in'âmılar idüp fakrdan halâs ide belki size niçe kûylar hâs ide. Artuk ne çifte varuñ ne kullıga, ölince tevbe yohsullîaa. Ammâ temâm gelüp oturmayınca ve beni göndermeyince siz ne kendüñüz gösterüñ ve ne vücûduñuzdan nâm u nişân virüñ didi. Bunlar işidüp şâd olup her biri mâl bulmuşa dönüp âs gibi inli inine ve çâh-ı zîr-i zemînine girdiler. Dil-ber bir anbâr öñin bulup mümkün oldukça köhne hasîr pârelerle ve arkalarından arta kalan nâ-çâre âvârelerle t ezyîñ eyledi. Bir keçe pâresin bister ve bir bayat etmek hurdesiyle tolmuş hegbeyi bâlîn eyledi. Andan i'tizâr iderek ve mekânüñ kabâhatinden ve vekâhatinden 'acz ü şerm izhâr iderek Efendi'yi istikbâl eyledi. Her adımda bir âdem öldürüp ve her dilde bir 'akılı deli idecek gunc u delâl

eyledi. Huzûruñuzda hicâbdan ve kusûr-ı hıdmetden ıztırâbdayum. Garaz şeref-i sohbetüñüz ve kabûl-i hıdmetüñüzdür, kusûrumuz ma'zûr ve 'aybumuz dâmen-i 'afv ile mestûr gerekdür diyü üzengilerin tutup koltuklarına girdi, kâzîyı indirürken boynın kokup belki yüzün yüzine sürer gibi olup efendi-i miskin dil-berüñ üzerine düşüp kendüyi virdi. Bir zemân bûy-ı gîsû-yı 'anberînleri ile bî-hûş oldu, haylî müddet nutka kâdir olmayup hâmûş oldu. Ba'dehu benüm efendiciğüm ne mahall-i 'özü-taksîrdür. Hemân âfet âfet-i te'hîrdür, şerefü'l- mekân bi'l- mekîndür, bu sa'âdet bize hemîndür ki hayâlûñden bedel visâlûñ hemnişîndür.

Kılıç, Filiz (hzl.) (2010). *Âşık Çelebi, Meşâi'rü's-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay. 761-781)

Dîvân

Gazel

Dilde 'ışkunla dâg yandurdum
Yine ben bir çerâg uyandurdum

Yâr sevmez dimiş beni cândan
Cân virüp yolına inandurdum

Hecr ile çökmüş idi hâne-i dil
Tîr-i yâr irişüp tayandurdum

Şemmesin nakd-i cân ile aldum
Zülf-i yâri 'aceb tolandurdum

Medh idüp şekerîn lebin 'Âşık
Tûtîñün agzını sulandurdum

Kılıç, Filiz. "Âşık Çelebi" <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-213614/h/asikcelebidivanifilizkilic.pdf> [erişim tarihi: 03.03.2013].

